

ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG NỖ LỰC ỨNG PHÓ VỚI BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU

BÀI 3: NHỮNG GIẢI PHÁP TRƯỚC MẮT VÀ LÂU DÀI

<http://dangcongsan.vn>

17/11/2018

Trước những thiệt hại to lớn do biến đổi khí hậu diễn ra tại Đồng bằng sông Cửu Long, các cấp bộ, ngành Trung ương, địa phương và các tổ chức quốc tế... đã có những động thái tích cực nhằm ứng phó với tình hình thời tiết cực đoan đang diễn ra tại khu vực này.

Đồng bằng sông Cửu Long nỗ lực ứng phó với biến đổi khí hậu

Chuyển đổi từ trồng lúa kém hiệu quả sang trồng dưa trên vùng đất bị xâm nhập mặn ở Tiền Giang. (Ảnh: K.V)

Tính đến giữa năm 2017, khu vực Đồng bằng sông Cửu Long đóng góp 54% sản lượng lúa, 70% lượng thủy sản nuôi trồng, 36,5% lượng trái cây, cung cấp 90% sản lượng lúa gạo xuất khẩu và 65% sản lượng thủy sản xuất khẩu của cả nước, điều này cho thấy tầm quan trọng của khu vực này đối với cả nước..,

chính vì vậy cần phải có những giải pháp hiệu quả trong ứng phó với biến đổi khí hậu tại khu vực này.

Đề đối phó với tình trạng diễn biến bất thường của khí hậu, thời tiết, các tỉnh, thành phố trong khu vực Đồng bằng sông Cửu Long đã tìm ra nhiều phương cách khác nhau để sống thích nghi, đặc biệt là các biện pháp bảo vệ mùa màng và tài sản; đồng thời cũng khai thác các nguồn lợi từ biến đổi khí hậu mang lại. Quan điểm “sống chung với lũ” khá quen thuộc với người dân ở đây từ bao đời nay. Hơn hai thập kỷ gần đây, diễn biến thời tiết và thiên tai đang có xu hướng thay đổi bất thường ở nhiều nơi trên thế giới và Việt Nam.

Vùng Đồng bằng sông Cửu Long đã được nhiều nhà khoa học và các tổ chức quốc tế cảnh báo là nơi chịu nhiều tác động tiêu cực của hiện tượng biến đổi khí hậu và nước biển dâng. Nông dân vùng Đồng bằng sông Cửu Long hiện nay vừa chịu tác động của lũ thượng nguồn vào mùa mưa, vừa chịu tác động của sự xâm nhập mặn vào mùa khô và các tác động do diễn biến thời tiết cực đoan khác.

Thời gian qua, các địa phương khu vực Đồng bằng sông Cửu Long đã thực hiện đồng bộ nhiều giải pháp ứng phó với biến đổi khí hậu về quản lý; rà soát, bổ sung và hoàn thiện hệ thống chính sách để tăng cường năng lực quản lý môi trường và ứng phó với biến đổi khí hậu. Quy hoạch hệ thống đê; các khu công nghiệp, cụm công nghiệp; quy hoạch vùng chăn nuôi... Đặc biệt là xây dựng phương án chắn sóng gió, triều cường; quy hoạch trồng rừng ngập mặn, rừng phòng hộ. Bảo vệ và phát triển rừng phòng hộ ven biển, chú ý loại rừng thích hợp với điều kiện biến đổi khí hậu và nước biển dâng trong tương lai để giảm thiểu tác động của biến đổi khí hậu. Tập trung bảo tồn và phát triển tại cộng đồng các giống vật nuôi, cây trồng và thủy sản bản địa thích nghi tốt với các điều kiện biến đổi khí hậu. Ứng dụng công nghệ sạch trong sản xuất nhằm làm giảm lượng khí thải ra, giảm nguy cơ hiệu ứng nhà kính...

Viện Quy hoạch Thủy lợi miền Nam khuyến cáo, thời gian tới, cần tăng cường khả năng cấp nước ngọt từ sông Hậu cho vùng bán đảo Cà Mau, hạn chế và tiến tới không sử dụng nước ngầm trong nông nghiệp; tận dụng nước mưa cho sản xuất, sinh hoạt và tăng cường đầu tư xây dựng các trạm bơm cho vùng không có khả năng tưới, tiêu tự chảy. Cùng với đó, cần xây dựng và hoàn thiện hệ thống phân ranh mặn ngọt, khép kín các vùng ngọt hóa; cải tiến và thay thế hệ thống cống ngăn mặn sang hệ thống cưỡng bức để có thể chủ động trong việc phòng chống xâm nhập mặn. Đặc biệt là xây dựng nạo vét các kênh trục

nhằm tăng cường khả năng tiếp ngọt, dần dần từng bước khép kín hệ thống công trình để chủ động điều tiết.

Các địa phương đã đề ra chiến lược ứng phó với biến đổi khí hậu hiệu quả nhất, đồng thời có ngay những biện pháp cấp bách nhằm giảm thiệt hại tối đa cho sản xuất nông nghiệp và ổn định cuộc sống của người dân. Tỉnh Long An đã rất sớm xây dựng kế hoạch hành động ứng phó với biến đổi khí hậu và nước biển dâng giai đoạn 2010-2030 với 41 dự án, gồm các dự án công trình và dự án phi công trình. Đồng thời, hoàn thành việc cập nhật kế hoạch ứng phó với biến đổi khí hậu và nước biển dâng giai đoạn 2016-2020 với 14 dự án ưu tiên, tổng kinh phí gần 1.200 tỷ đồng. Các quy hoạch, kế hoạch phát triển kinh tế-xã hội của ngành, địa phương được rà soát, bổ sung, điều chỉnh và lồng ghép tích hợp với kế hoạch ứng phó biến đổi khí hậu và nước biển dâng của tỉnh giai đoạn 2016-2020.

Ông Mai Anh Nhịn, Phó Chủ tịch Ủy ban nhân dân tỉnh Kiên Giang cho biết, biến đổi khí hậu và nước biển dâng tác động rõ nét nhất đến tình hình sản xuất là việc xâm nhập mặn. Xâm nhập mặn ngày càng sâu vào nội đồng vùng ngọt ổn định, làm cho chúng ta phải nghĩ đến việc chuyển đổi sản xuất. Cũng như các tỉnh Bạc Liêu, Cà Mau..., Kiên Giang từng chuyển đổi nhiều mô hình sản xuất khác nhau theo đặc trưng của từng tiểu vùng, như có vùng sản xuất luân canh lúa - tôm, vùng luân canh tôm - rừng và vùng sản xuất chuyên tôm. Vì vậy, cần phải có quy hoạch và chuyển đổi sản xuất theo từng tiểu vùng phù hợp với điều kiện tự nhiên và phù hợp với tình hình biến đổi khí hậu.

Nhiều dự án ứng phó với biến đổi khí hậu cũng đã được triển khai ở Đồng bằng sông Cửu Long. Đó là Dự án thích ứng biến đổi khí hậu vùng Đồng bằng sông Cửu Long tại Bến Tre và Trà Vinh được thực hiện từ 2014-2020, trên địa bàn 30 xã của 8 huyện thuộc tỉnh Bến Tre và 30 xã thuộc 7 huyện của tỉnh Trà Vinh, do Quỹ phát triển nông nghiệp quốc tế tài trợ.

Tổng nguồn vốn đầu tư của dự án là trên 1 nghìn tỷ đồng; trong đó nguồn vốn vay của IFAD hơn 426 tỷ đồng, vốn viện trợ không hoàn lại của IFAD hơn 252 tỷ đồng, vốn đối ứng của Chính phủ Việt Nam gần 159 tỷ đồng, số tiền còn lại do người hưởng lợi đối ứng. Mục tiêu tổng thể của dự án là xây dựng sinh kế bền vững cho người nghèo ở nông thôn trong điều kiện môi trường thay đổi; nâng cao năng lực thích ứng của cộng đồng để tăng cường khả năng ứng phó với biến đổi khí hậu.

Mô hình nuôi thả thủy sản thích ứng với biến đổi khí hậu ở ĐBSCL. (Ảnh: K.V)

Các địa phương được chọn thực hiện dự án sẽ được hỗ trợ các hoạt động và chương trình như: xây dựng khung quản lý thích ứng biến đổi khí hậu trên lĩnh vực nông nghiệp và nông thôn cho cộng đồng; hỗ trợ lập kế hoạch phát triển kinh tế-xã hội lồng ghép yếu tố khí hậu; đầu tư xây dựng cơ sở hạ tầng; thực hiện các nghiên cứu và nhân rộng các mô hình sản xuất nông nghiệp bền vững thích ứng với những điều kiện xâm nhập mặn, thiếu nước ngọt... Ngoài ra, các địa phương tham gia dự án còn được thành lập Quỹ hỗ trợ phụ nữ phát triển và các nhóm tiết kiệm tín dụng phụ nữ nhằm giúp hộ nghèo tiếp cận được nguồn vốn ưu đãi đầu tư cho sản xuất đúng mục đích và hiệu quả để thoát nghèo bền vững.

Thời gian qua Chính phủ cũng đã chỉ đạo quyết liệt các bộ, ngành, địa phương tập trung xem xét các giải pháp ứng phó. Trong đó, Viện Khoa học Thủy lợi Việt Nam đã hoàn thành dự án “Chống chịu khí hậu tổng hợp và sinh kế bền vững Đồng bằng sông Cửu Long” với mục tiêu nâng cao năng lực lập kế hoạch thích ứng với tác động của biến đổi khí hậu cho các hoạt động quản lý và sử dụng tài nguyên đất và nước tại một số tỉnh được lựa chọn ở khu vực. Dự án sẽ tác động trực tiếp khoảng 1,183 triệu ha với tổng dân số 3,95 triệu người tại 26 huyện của 9 tỉnh, thành phố trong khu vực. Dự án sẽ hỗ trợ cả về hạ tầng và kỹ thuật nuôi trồng cho gần 48.000 ha, đào tạo hơn 40.000 người dân có khả năng chuyển đổi thích ứng với biến đổi khí hậu. Đặc biệt, về hạ tầng, dự án cũng sẽ giúp vùng nâng cấp tổng số 470 km bờ bao, xây dựng 192

cống các loại, bảo vệ 27 km bờ biển; nâng cấp đai rừng ngập mặn trên tuyến 50km, tổng diện tích bảo vệ là 10.000 ha, trồng rừng sản xuất là 1.200 ha...

Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn cũng đề xuất hai giải pháp để giải quyết vấn đề trên. Giải pháp trước mắt là nhanh chóng hoàn chỉnh các công trình ngăn mặn; tìm nguồn để xây dựng các công trình ngăn mặn, tích ngọt với số vốn khoảng 34.000 tỷ đồng để giải quyết vấn đề nước ngọt cho đời sống nhân dân, nước cho sản xuất và chăn nuôi. Hướng dẫn người dân khoan lấy nước và tích trữ tối đa nguồn nước ngọt. Đồng thời đưa ra quy trình canh tác lúa và cây ăn trái cho vùng đất bị nhiễm mặn để Đồng bằng sông Cửu Long có thể thích ứng với biến đổi khí hậu, chống chịu được xâm nhập mặn. Đối với những khu vực bị xâm nhập mặn thường xuyên thì chuyển đổi sang nuôi trồng cây - con khác phù hợp.

Ủy ban Liên chính phủ về Biến đổi khí hậu toàn cầu có khuyến cáo các quốc gia 3 biện pháp cơ bản để ứng phó. Đó là: Bảo vệ hệ thống đê điều kiên cố ngăn ngừa xâm nhập mặn, tôn cao đất đai và các công trình ven biển để đối phó với nước biển dâng cao. Thích nghi, tức là cải tạo cơ sở hạ tầng và chuyển đổi tập quán sinh hoạt, canh tác của người dân hay nói cách khác là “chung sống”. Tái định cư, tức là di dời cơ sở hạ tầng ra khỏi khu vực nguy hiểm lên vùng cao hơn, vào sâu trong lục địa, có nghĩa là “bỏ đất”./.

K.V